

16. olvasólecke: Integrált termesztés szükségessége, TÉSZ-ek szerepe és működése

Dr. Ferencz Árpád

Növényházi termesztés ökonómiája

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az
Európai Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

Az olvasólecke címe: Integrált természettség szükségessége, TÉSZ-ek szerepe és működése

AZ OLVASÓLECKE TARTALMA:

I. Termelői szerveződések

- 1. A magyar termelői szerveződések céljai*
- 2. A TÉSZ, TCs, BÉSZ*

II. TÉSZEK

- 1. A TÉSZ jelentése*
- 2. A TÉSZ működésének fő jellemzői*
- 3. A TÉSZ-ek kialakulásának okai és következményei*

Olvasási idő: 25 perc

III. A TÉSZ-ek jellemzői

- 1. A TÉSZ feladatai*
- 2. A TÉSZ-ek tevékenysége*
- 3. A TÉSZ alapítása*
- 4. A TÉSZ elismerésének feltételei*
- 5. A TÉSZ tagság feltételei*

IV. A TÉSZ támogatása

- 1. Működési alap és működési program*
- 2. TÉSZ-nek nyújtott támogatások*

V. Jövöbeli kilátások

- 1. TÉSZ jövöbeli lehetőségei*
- 2. TÉSZ-ek problémái*

V. Ellenőrző kérdések

VI. Plusz feladat a kiválóságoknak

VII. Irodalom források

Az olvasólecke címe: Integrált természettség szükségessége, TЭСZ-ek szerepe és működése

Az első témakör a termelői szerveződészet foglalja össze Magyarországon.

- ismertetésre kerülnek a termelői szerveződések céljai
- megismerjük a magyar mezőgazdasági szerveződési formákat

A második témakör a TЭСZ-ek megjelenésének és működésének szükségességét támasztja alá.

- szót ejtünk a TЭСZ jelentéséről
- bemutatjuk a TЭСZ működési területének főbb jellemzőit
- a TЭСZ-ek kialakulásának szükségességét az EU-ba történő belépésünk kapcsán.

A harmadik témakör a TЭСZ-ek jellemzőit taglalja.

- pontosítjuk a TЭСZ-ek feladatait
- bemutatjuk a TЭСZ-ek tevékenységét
- szót ejtünk a TЭСZ alapításáról és annak feltételeiről
- képet adunk a tagsággá válás feltételeiről és annak előnyeiről

A negyedik témakör a TЭСZ-ek támogatását mutatja be.

- megismerjük a működéshez szükséges finanszírozási formákat
- ismertetésre kerülnek az előzetesen- és a véglegesen elismert TЭСZ támogatási formái

Az ötödik témakör a jövőbeli kilátásokat részletezi

- megismerjük a TЭСZ-ek hosszútávú lehetőségeit
- részletesen bemutatásra kerülnek a magyar TЭСZ-ek problémái

Az olvasólecke címe: Integrált termesztés szükségessége, TЭСZ-ek szerepe és működése

Az első témakör a termelői szerveződéseket foglalja össze Magyarországon.

1. Termelői szervezések céljai

- A termelők piaci **érdekérvényesítő képességének erősítése**,
- A termékek piacképes **áruvá** történő **előkészítése, feldolgozása**;
- **Közös értékesítés**, illetve **beszerzés** megszervezése, lebonyolítása,
- **Termelési folyamatok koordinálása**, racionalizálása, hatékonyság növelése;
- **Eszközök közös használata**,
- **Versenyképesség javítása**.

2. Termelői szervezések Magyarországon

A termelői szervezések nem önálló vállalkozási formák, hanem bizonyos jogszabályoknak megfelelően alapított jogi személyek (Kft., Rt., szövetkezet).

TЭСZ (Zöldség-gyümölcs termelői értékesítő szervezetek)

TCs (Termelői csoportok)

BЭСZ (Egyes termékek beszerzését, értékesítését, szolgáltatást végző gazdálkodó szervezetek)

A második témakör a TЭСZ-ek jelentéséről és a működési területeiről szól.

1. A TЭСZ jelentése

TЭСZ-t egy adott **térség** vagy **termékkör termelői hozzák létre** annak érdekében, hogy az adott terület vagy termék termelését megszervezze, összefogja, **a megtermelt árut pedig tárolja, válogassa, feldolgozza és értékesítse**.

A fő célkitűzés az, hogy ezek a szervezetek kellő gazdasági erőt (piaci ellensúlyozó erőt) képviseljenek, amihez nagy mozgástérrel rendelkeznek. A TЭСZ-ek tehát **természetes vagy jogi személyiségű termelők szervezetei**, közös értékesítésre és feldolgozásra létrehozva, amelyek meghatározott agrárrendtartási feltételek esetén **EU-támogatásban részesül**hetnek.

2. A TЭСZ működési területének főbb jellemzői

Kereskedelemben és feldolgozásban koncentráció.

A friss zöldség-gyümölcs forgalmazásában **előtérbe kerülnek az áruházláncok**.

Termelői oldalon elaprózódás, szervezetlenség.

A termés 80-90%-a egyéni gazdaságokból származik.

Termelők rossz alkupozíciója (kiszolgáltatottság).

Szükségszerű → termelők **(kínálati oldal) koncentrációja**.

RЭСZLETEK ITT

<https://2010-2014.kormany.hu/hu/vidékfejlesztési-miniszterium/agrargazdasagert-felelos-allamtitkarsag/hirek/zoldseg-gyumolcs-termeloi-szervezodesek-tesz-ek>

Az olvasólecke címe: Integrált termesztés szükségessége, TЭСZ-ek szerepe és működése

3. TЭСZ-ek kialakulásának szükségessége

Szupermarketek térhódítása a zöldség-gyümölcs eladásban

Kereslet koncentrálódása

Követelmény a termelővel szemben: nagy mennyiségű, jó minőségű és egyöntetű áru pontos szállítása

Fenti okok miatt szükséges: a kínálati oldal (termelők) koncentrálódása

Értékesítő szervezetek kialakulása

Következmény: → a termelők (ár)alkupozíciójának javulása

→ költségcsökkentés (közös beszerzés, csomagolás, válogatás, értékesítés által)

Szövetkezés „kényszerítése”: a termelők csak TЭСZ-tagként juthatnak hozzá egyes támogatásokhoz.

A harmadik témakör a TЭСZ-ek jellemzőit taglalja.

1. A TЭСZ feladatai és tevékenysége

Fő feladatai:

1. közös post harvest (válogatás, csomagolás, tárolás)
2. közös értékesítés
3. közös beszerzés, termelésszervezés

TЭСZ-ek kizárólag a zöldség-, illetve gyümölcstermesztés folytatók által előállított termékek piacra lépésének elősegítése érdekében alapíthatók, más termékek kapcsán TЭСZ-kénti elismerésre nincs lehetőség. A zöldség-, gyümölcstermesztés étkezési, piaci vagy feldolgozóipari értékesítésre szánt termékeket jelent.

TЭСZ feladatai:

- termelés szervezése
- termékek tárolásapiacképes áruvá történő előkészítése
- közös értékesítés

A szervezetnek a tagok által termelt zöldség és gyümölcs értékesítéséből származó árbevétele az összes árbevételének ötven százalékánál nem lehet kevesebb.

RÉSZLETEK ITT

http://repo.aki.gov.hu/329/1/ai_2010_06.pdf

Az olvasólecke címe: Integrált termesztés szükségessége, TЭСZ-ek szerepe és működése

2. A TЭСZ alapítása

Jogi személyiségű társasági formában lehetséges az alapítás:

- **Szövetkezet**: rugalmas működés, de: „1 tag 1 szavazat” elve.
- **Rt.**: magas alapítói tőke
- **Kft.**: vagyonarányos („termelés-arányos”) szavazati jog, de rugalmatlan működés.

Alapító tagok: min. 15 (8) termelő

Elismerés formája: előzetes, végleges

Általános nehézségek:

- csekély szövetkezési hajlandóság
- együttműködésre, kompromisszumra való képtelenség
- állami támogatásokhoz való hozzájutás, mint prioritás
- domináns tagok érdekérvényesítési törekvései

3. A TЭСZ elismerésének feltételei

Eleget kell tenni a következő előírásoknak:

- Elismerés kategóriái: z. és gy.; gy.; z.; feldolgozásra szánt termékek, citrusfélék, héjas gyümölcsűek, gomba

A szervezet céljai, feladatai:

- A tagok termékének **közös áruvá készítése, tárolása**
- A tagok termékeinek **közös forgalmazása**, a kínálat koncentrálása
- A kereslet és kínálat összehangolásának elősegítése
- **Termelési költségek csökkentése**, termelői árak stabilizálása
- **Környezetkímelő** termelési eljárások terjesztése

A szervezet kötelezettsége:

- Demokratikus szervezeti felépítés
- Szabályzatok (tagdíjfizetés, új tagok felvétele, tag kilépése, stb.)
- Szankciók kialakítása szabályok be nem tartása esetére
- Nyilvántartás vezetése a tagok termeléséről és az áru értékesítéséről
- Évenkénti jelentéstételi kötelezettség az FVM-nek január 31-ig

Minimális méret előírásának célja: versenyképes méret biztosítása

- Magyarországon: → **előzetes elismeréshez 8 tag és 125 millió Ft**
→ **végleges elismeréshez 15 tag és 250 millió Ft**

Elismerési kérelem benyújtása. Előzetes elismerésnél elismerési tervvel, végleges elismerésnél működési programmal (**üzleti terv**) kell kiegészíteni.

Az olvasólecke címe: Integrált termesztés szükségessége, TÉSZ-ek szerepe és működése

4. TÉSZ tagság feltételei

- A tagok vállalják a szervezet által meghatározott **értékesítési szabályok betartását**
- A TÉSZ-en keresztül forgalmazott termék értéke vagy tervezett értéke alapján meghatározott mértékű **működési hozzájárulást** fizetnek
- Az alapszabályban meghatározott módon termelési adatokat szolgáltatnak a szervezetnek
- Adott termék értékesítésére csak **egy TÉSZ-nek lehetnek tagjai**
- **Zöldség- és gyümölcstermésük 75 százalékát a szervezetten keresztül kötelesek forgalmazni.**
- A belépést követő egy évig a TÉSZ-ből nem léphetnek ki.
- A TÉSZ a tagoknak technikai eszközöket biztosít a megtermelt termékek
  - tárolásához, csomagolásához és forgalmazásához
- A gazdasági társaságként működő szervezet döntéseinél a **megtermelt termékük értékével arányos szavazati jogot** biztosít.

A negyedik témakör az előzetesen és a véglegesen elismert TÉSZ-ek támogatását mutatja be.

1. Működési alap és működési program

Működési alap: A tagok általi befizetésekből és a **közösségi támogatásokból létrehozott pénzalap,** melyet a működési költségek fedezésére, beruházásokra és részben az árukivonás támogatására lehet felhasználni.

Működési program: A végleges elismeréstől számított legalább 3, legfeljebb 5 éves időtartamra vonatkozó **fejlesztési programok összessége.** Ennek megléte előfeltétele a közösségi támogatások elnyerésének.

2. A TÉSZ-nek nyújtott támogatások

Az előzetesen elismert TÉSZ-ek megalakulásuknak első évében a **forgalmazott termékekből származó árbevétel 10%-át, második évben, szintén 10%-át, harmadik évben a bevétel 8%-át, negyedik évben 6%-át az utolsó előzetesen elismert TÉSZ-évben 4%-át kapja a szervezet.**

A beruházási támogatások elnyeréséhez a TÉSZ-eknek előre elkészített tervben fel kell tüntetni, majd számlával igazolni kell a beruházási tevékenység költségeit. A **véglegesen elismert TÉSZ-ek programjukat közösségi és nemzeti forrásból finanszírozhatják.**

RÉSZLETEK ITT

<https://www.agrarszektor.hu/agrarpenzek/modosult-a-tesz-ekrol-szolo-rendelet-errol-a-valtozasrol-minden-termelonok-tudnia-kell.22824.html>

Az olvasólecke címe: Integrált termesztés szükségessége, TÉSZ-ek szerepe és működése

Az ötödik témakör a TÉSZ-ek jövőbeli kilátásait, lehetőségeit, problémáit mutatja be.

1. TÉSZ-ek jövőbeli lehetőségei

Termelési költségek csökkentése Értékesítési

költségek csökkentése Nettó jövedelem növekedése

Kínálat koncentrációja, alkupozió javulása Érdekérvényesítés javulása

TÉSZ-ek szövetségei (másodlagos koncentráció!)

2. TÉSZ-ek problémái

Kis forgalmú és erőtlén TÉSZ-ek (egyetlen jól működő TÉSZ van Magyarországon; legfőbb cél: támogatáshoz jutás)

Áruházláncok magas igényei (mennyiség, minőség, egyöntetűség, pontosság, teljes termékskála beszállítása → importkényszer)

Árualap megteremtésének nehézsége (tagok saját piacainak feladása) Emiatt: piacok megszerzésének nehézsége

Infrastruktúra hiánya (post harvest) Versenyhelyzet fokozódása

Felvásárlói érdekeltség (tehát nem alulról szerveződik) Menedzsment és tagság eltérő céljai, érdekei

A **termelés szervezetlensége**. Nincs egyetlen TÉSZ sem abban a helyzetben, hogy folyamatosan egységesen jó minőségű, nagy tömegű árualapokkal lépjen a piacra. Oka a TÉSZ-ek nagy számának, így szétforgácsolódása, az árualapok, azaz beszállítók hiánya és a tőkehiány

A kívánatosnak tartható **50–60% helyett**, a zöldség-gyümölcs forgalomnak mindössze **18-20%-át bonyolítják**.

Elismert zöldség-gyümölcs termelői szervezetek: **65 db**, ismertebbek: Délalföldi Kertészek Zöldség-Gyümölcs Termelői és Értékesítő Mezőgazdasági Szövetkezete (Szentés), Pannon Paprika Mezőgazdasági és Kereskedelmi Kft. (Mórahalm) **Elismert zöldség-gyümölcs termelői szervezetek társulása: 6 db**

RÉSZLETEK ITT

<https://adoc.pub/elismert-zldseg-gymölcs-termelői-szervezeteke4104410efe3d0029debc1c579af271247.html>

Az olvasólecke címe: A precíziós termelés ökonómiájának alapjai

VI. Ellenőrző kérdések:

1. Melyek a termelői szerveződések főbb céljai?
2. Mi a TЭСZ, milyen területeken működik?
3. Miért volt szükség TЭСZ létrehozására Európában?
4. Melyek a TЭСZ-ek legfőbb funkciói?
5. Milyen feltételek mellett lehet TЭСZ-t alapítani Magyarországon?
6. Melyek a TЭСZ tagsági feltételei?
7. Milyen forrásokból működik a TЭСZ?
8. Melyek a TЭСZ-ek legfőbb problémái Magyarországon?

VII. Plusz feladat kiválóságoknak

1. Nézzon utána, hogy Magyarországon a TЭСZ-ek milyen zöldségfajokból értékesítenek a legtöbbet és milyen éves volumenben!
2. Milyen konkrét megoldásokra lenne szükség ahhoz, hogy hazánkban a TЭСZ-ek ténylegesen betöltsék azt a szerepet, amit Nyugat-Európában sikeresen megtesznek?
3. Nézzon utána, hogy a TЭСZ alapításához milyen alapidokumentumokra van szükség!

VII. Irodalom források

Termelői csoportok és a zöldség-gyümölcs ágazatban működő termelői szerveződések Magyarországon. Agrárgazdasági Kutató Intézet, Budapest (2010) ISBN 978 963 491 554 6

Dudás, Gy. (2009): A TЭСZ-en keresztüli értékesítést motiváló tényezők és körülmények. Gazdálkodás, 53 (5) 404-412. pp.

<https://2010-2014.kormany.hu/hu/vidékfejlesztési-miniszterium/agrargazdasagert-felelos-allamtitkarsag/hirek/zoldseg-gyumlcs-termeloi-szervezodesek-tesz-ek>

http://repo.aki.gov.hu/329/1/ai_2010_06.pdf

<https://www.agrarszektor.hu/agrarpenzek/modosult-a-tesz-ekrol-szolo-rendelet-errol-a-valtozasrol-minden-termelonek-tudnia-kell.22824.html>

<https://adoc.pub/elismert-zldseg-gymclcs-termeli-szervezetekeb4104410efe3d0029debcaf1c579af271247.html>